



Qəzet  
1931-ci ilin  
aprelindən  
çixır

# DƏNİZ

17 sentyabr  
2015-ci il  
№ 31-32 (8989)  
Qiyməti  
38 qəpik

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

**Bu** gün Yaxın Şərqdə həyata keçirilən çirkin ssenarilər Azərbaycan üçün də hazırlanmışdır. 2011-ci ildə, 2012-ci ildə bəzi xarici dairələr Azərbaycanda “Ərəb baharı”nın yaranmasından söhbət açırdılar və deyirdilər ki, bu, qaçılmazdır. Burada vəziyyəti gərginləşdirmək, sabitliyi pozmaq üçün min cür işlərdən çıxmışlar. Bizim hüquq mühafizə orqanları bütün bu işlərin üstünü açıb. Azərbaycanda “Maydan hərəkəti”ni yaratmaq istəyirdilər. Gəncləri bu çirkin işlərə sövq etmək istəyirdilər, onları bədbəxt etdilər. Azərbaycanda vəziyyəti gərginləşdirmək üçün böyük pullar xərclənib. On milyonlarla dollar vəsait aşkarlanıb ki, qanunsuz yollarla, yerli “Beşinci kolon”un vasitəsilə, qeyri- hökumət təşkilatları adı ilə Azərbaycana gətirilsin, vəziyyət gərginləşsin və burada bəzi xarici dairələrin xidmətində olan insanları da hakimiyyətə gətirsinlər. 2013-cü ilin əvvəlindən başlayaraq bu proseslər daha da ciddi formalar almışdır. Prezident seçkiləri ərəfəsində vəziyyəti gərginləşdirmək, sabitliyi pozmaq, Azərbaycanı məhv etmək cəhdləri müşahidə olunub. Mən bunu açıq deyirəm. Mən bunu başqa cür qə-



bul etmirəm. Ancaq Azərbaycan xalqının, dövlətinin düşmənləri bu işlərdə iştirak edə bilərdi.

Çünki bu gün Azərbaycan dünyaya miqyasında müasir, dünyəvi, inkişafda olan, açıq, tolerant bir dövlətdir. Biz kimə mane oluruq?! Heç kimə! Bizim bütün ölkələrlə qarşılıqlı hörmət əsasında münasibətlərimiz var. Biz bütün ölkələrlə bərabərhüquqlu münasibətlər qurmuşuq. Biz kimə mane oluruq?!

Ancaq o dairələrə ki, hər yerə hakim olmaq, hər yerdə “marionetka” görmək istəyirlər. Ləyaqətli, öz xalqına güvənən, xalq tərəfindən dəstəklənən siyasətçiləri artıq görmək istəmirlər.

Ancaq iş burasındadır ki, Azərbaycanda hər şey xalqın iradəsi ilə həll olunur, xarici dairələrin təhriki ilə yox. Azərbaycan xalqı bütün bu çirkin niyyətlərə yox dedi, Azərbaycan iqtidarını dəstəklədi və bu

gün bu dəstək bizim əsas güc mənbəyimizdir. Xalq ilə iqtidar arasındakı birlik Azərbaycanda sabitliyin qarantıdır. Bizim bütün uğurlarımıza xor baxanlar da bunu bilsinlər. Biz heç kimin qabağında gözükgəli deyilik və öz sözümüzü deyirik, deyəcəyik. Azərbaycanın müstəqil həyatını təmin edəcəyik.

Məhz bunun, bu siyasətin nəticəsində biz ölkəmizi bu böyük bəlalardan qoruya bildik. Bir daha demək istəyirəm ki, baxın, indi Ukraynada, Yaxın Şərqdə, Suriyada, İraqda, Liyivada, başqa ölkələrdə nələr baş verir. O ölkələrin artıq ərazi bütövlüyü, demək olar ki, pozulubdur. Bu ölkələr idarəedilməz vəziyyətə düşübdür. Yaxın Şərqdə bundan sonra vəziyyəti sabitləşdirmək, sülhü bərpa etmək üçün bilinmir ki, nə kimi işlər görülməlidir. Yəni bu məsələ bəzi meyillər gözə dəymir.

Azərbaycanda sabitlik, inkişaf, normal həyat davam edir. Biz ölkəmizi bax bu bəlalardan qorumuşuq. Bizə qarşı uzanan o çirkin əlləri kəsmişik və bundan sonra da ölkəmizi qoruyacağıq, xalqımızın inamlı inkişafını təmin edəcəyik.

İlham ƏLİYEV,  
Azərbaycan Respublikasının  
Prezidenti

## Akademiyada “Açıq qapı günü”

Rauf Vəliyev: “Zamanla ayaqlaşan savadlı mütəxəssislərə dünyanın hər yerində iş var”



Yüksək inkişaf mərhələsinə çatmış dövlətlərin təcrübəsi göstərir ki, müasir dünyada elmə, zəngin biliyə, informasiya texnologiyalarına arxalanmadan ölkənin tərəqqisinə, yüksəlişinə nail olmaq mümkün deyil. Bu gün intellektual potensial əhəmiyyətinə və gətirdiyi dividendlərə

görə, zəngin təbii sərvətləri belə çox-çox üstələyir. Bu, reallıqdır və uğur qazananların da sirri məhz bu reallığı düzgün dəyərləndirmələrinə bağlıdır.

Sentyabrın 10-da Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında 2015-2016-cı tədris ilində bu təhsil ocağında oxu-

maq hüququ qazanan gənclər, onların valideynləri üçün “Açıq qapı günü” keçirildi. “AXDG” QSC-nin sədri Rauf Vəliyevin təşəbbüsü ilə gerçəkləşən tədbirdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Dəniz Administrasiyası rəisinin müavini Şahlar Məmmədov, Gəmiçiliyin rəhbər işçiləri, ölkəmizin digər dəniz nəqliyyatı qurumlarının nümayəndələri, Akademiyanın professor-müəllim heyəti də iştirak edirdi.

Tədbiri Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru Çingiz Əliyev açdı. Rektor giriş nitqində bildirdi ki, bütün ali təhsil ocaqlarında olduğu kimi, ADDA-da 2015-2016-cı tədris ili üçün də tələbə qəbulu yekunlaşıb. Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının təşkil etdiyi qəbul imtahanlarından uğurla keçən 194 abituriyent Dəniz Akademiyasının tələbəsi adını qazanıb. Bu il “Gəmi-



qayıma və gəmi təmiri”, “Gəmi energetik qurğularının istismarı”, “Dəniz naviqasiyası”, “Elektrik mühəndisliyi” və “Proseslərin avtomatlaşdırılması mühəndisliyi” ixtisasları üzrə 82 nəfər dövlət sifarişli, 112 nəfər isə ödənişli əsaslarla təhsil alacaqdır. Akademiyaya qəbul olunanlardan 77 nəfər 300 baldan, 21 nəfər 400 bal-

dan, 2 nəfər isə 500 baldan yuxarı nəticə göstərmişdir.

Ç. Əliyev hazırda ADDA-da aparılan islahatlardan, tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün görülən tədbirlərdən də söz açdı. Bildirdi ki, bu ildən Akademiyada ingilis və rus dili kursları keçiriləcək. Gələcək-

(Davamı 2-ci səhifədə)



# Akademiya "Açıq qapı günü"

**Rauf Vəliyev: "Zamanla ayaqlaşan savadlı mütəxəssislərə dünyanın hər yerində iş var"**

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

də xarici ölkələrin ali məktəbləri ilə tələbə mübadiləsinin təşkili planlaşdırılır. Bundan başqa, ADDA-da yaradılan "SABAH" qrupları da tələbələrə daha mükəmməl təhsil almalarına xidmət edir.

Sonra söz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevə verildi.

ADDA-da oxumaq şərafinə nail olan gəncləri təbrik edən, onlara təhsildə və həyatda uğurlar arzulayan Rauf Vəliyev bildirdi ki, "Açıq qapı günü"nin keçirilməsində əsas məqsəd valideynləri Akademiyaya qəbul olan övladlarının hansı şəraitdə təhsil alacaqları, buradakı tədris prosesi və müəllim



sisteminə daxil edilib. ADDA-nın diplom və sertifikatları beynəlxalq səviyyədə tanınır. "AXDG" QSC-nin sədri xüsusilə vurğuladı ki, təhsili millətin gələcəyi hesab edən

keyfiyyətə üstünlük verilməsi əsas şərtidir.

Azərbaycanımızın tərəqqisinin məhz elm və təhsildən keçdiyini diqqətə çatdıran sədr bildirdi ki, bu baxımdan



bələrin ixtisaslarına dərin yiyələnmələri üçün hər cür şərait yaradıldığını diqqətə çatdırdı. Gəmiçiliyin rəhbərliyinin işə tələbələrə yalnız bir istəyi var: diplom al-

liyin 300-ə yaxın gəmisi həm daxili, həm də beynəlxalq sularlarda üzür. Başqa sözlə, bilikli dənizçilərə dünyanın hər yerində iş var. Bizim də məqsədimiz yüksək ixtisaslı dənizçilər hazırlamaqdır. Bu işdə Akademiyamızın kollektivinə, tələbələrə uğurlar arzulayıram.

Sonra valideyn Fikrət Zülfiqarov çıxış etdi. Tələbələrə və onların valideynlərini təbrik edərək bildirdi ki, "Proseslərin avtomatlaşdırılması" ixtisasına yiyələnmək oğlunun ADDA-da oxuyacağından hədsiz qürur duyur və Akademiyamızın adını həmişə uca tutacağına inanır. Özü də Gəmiçilikdə işləyindən oğlu Akademiyamızı uğurla bitirəndən sonra daha bir dənizçi ailəsinin bünövrəsinin qoyulacağına əmindir.

Daha sonra ən yüksək balla ADDA-nın "Dəniz naviqasiyası mühəndisliyi" ixtisasına daxil olmuş Nail Abdullayevə tələbə bileti və qiymətli hədiyyələr, "Gəmi energetik qurğuları və gəmiqayıma" kafedrasının baş laborantı Mehman İsmayılova "Donanmanın fəx-



heyəti barədə məlumatlandırmaqdır.

Rauf Vəliyev ölkəmizdə gəmiçiliyin möhkəm təməli üzərində qurulduğunu, Prezident İlham Əliyevin 22 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, ölkənin rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi məqsədilə Azərbaycanda mövcud olan iki böyük donanmanın əsasında "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin yaradıldığını vurğuladı, yeni qurumun qarşısında çox məsuliyyətli vəzifələrin qoyulduğunu söylədi.

"AXDG" QSC-nin sədri Azərbaycanda dəniz nəqliyyatının və dənizçilik təhsilinin tarixindən ətraflı söhbət açaraq qeyd etdi ki, 1881-ci ilin noyabrında Bakıda dənizçilik siniflərinin yaradılması ilə ölkədə dəniz təhsilinin bünövrəsi qoyulub. Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası isə Ulu Öndər Heydər Əliyevin tapşırığına əsasən Nazirlər Kabinetinin 15 iyul 1996-cı il tarixli qərarı ilə keçmiş Qafur Məmmədov adına Bakı Dəniz Yolları Məktəbinin bazasında yaradılıb. Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı tərəfindən tanınan ADDA dünya ali dəniz təhsili

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin bu sahədəki siyasətini uğurla davam etdirən dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin Azərbaycanın qüdrətli sabahına hesablanan "Bütün işlər məhz məktəbdən başlayır, təhsilə diqqət, müəllimə qayğı həmişə olmalıdır" tövsiyəsini

ADDA-da son vaxtlar həyata keçirilən bütün tədbirlərə – yeni rektorun təyin edilməsi, səriştəli pedaqoji kadrların formalaşdırılması, təhsildə nəticələrə görə cavabdehliyin yüksəldilməsi, məzun buraxılışında kəmiyyətdən çox keyfiyyətə üstünlük verilməsinə...

maq üçün yox, kamil, tələbatlı mütəxəssisə çevrilmək üçün yaxşı oxusunlar. Son iki ildə Akademiyada təhsil alan tələbələrə görüşlərimdən belə məlum oldu ki, abituriyentlərin əksəriyyəti diplom almaq xatirinə ADDA-ya qəbul olunublar. Bizə də, dövlətimizə



Gəmiçilikdə də, ölkənin ali təhsil sistemində özünəməxsus yeri olan ADDA-da da unutmurlar. R.Vəliyev müdrik dövlət başçımızın hərtərəfli düşünülmüş siyasəti nəticəsində neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi istiqamətində atılan uğurlu addımlardan danışıarkən bildirdi ki, bu siyasət peşəkar kadrların yetişdirilməsinə, təhsilin müasirləşməsinə yönəlib. Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi üçün də mütəxəssislərin hazırlanmasında

də ilk növbədə günün tələbi kimi yanaşılmalıdır. Dünya sürətlə inkişaf edir, bu inkişafdan geri qalmaq istəməyən ən əvvəl zamanla ayaqlaşmağı bacarmalıdır. Başqa sözlə, bu gün təkcə Gəmiçilikdə yox, bütün dünyada savadlı və peşəkar kadrlara ehtiyac var. Yalnız keyfiyyətli təhsillə beynəlxalq standartlara, dəniz nəqliyyatının müasir tələblərinə cavab verən yüksəkixtisaslı kadrlar hazırlamağın mümkünlüyünü qeyd edən sədr ADDA-da tələ-



də, xalqımıza da savadlı, peşəkar kadrlar, başqa sözlə, əsl dənizçilər lazımdır. Həqiqətən əsl dənizçi olmaq istəyən gənclərə bu gün 1300 tələbənin təhsil aldığı Akademiyamızın yeni təyin olunmuş rektoru, müəllim kollektivi və Gəmiçiliyin rəhbərliyi köməyini əsirgəməyəcək.

Vaxtı ilə Akademiyamızı bitirən 670 məzunun 87-si bu gün beynəlxalq sularlarda üzən gəmilərdə işləyir. Hazırda Gəmiçili-

ri işçisi" döş nişanı təqdim olundu.

Tədbirin sonunda "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyev tələbələrə və onların valideynlərini maraqlandıran suallara ətraflı cavab verdi. Valideynlər bütün görüş boyu hiss edilən açıq və səmimi söhbətə görə AXDG-nin rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirdilər.

**Rasif TAHIROV,**  
"DƏNİZ"



**X**əzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutunun 85 yaşı tamam olur. Kollektivi "Dəniz" in çoxsaylı oxucuları adından təbrik edən müxbirimiz institutun direktoru, Azərbaycanın əməkdar mühəndisi Fazil Qəhrəmanovdan institutun keçdiyi zəngin və şərəfli yola işıq salmağı xahiş etmişdir. O, demişdir:

– Xəzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutu fəaliyyətə 1930-cu ildə keçmiş SSRİ Dəniz Donanması Nazirliyinin eyni adlı institutunun filialı kimi başlayıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27.08.1991-ci il tarixli Fərmanına əsasən institut respublikanın ərazisində yerləşən və keçmiş ittifaqın tabeliyində olan təşkilat kimi Azərbaycan dövlət idarəetmə sistemində keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 07.06.1993-cü il tarixli 292 nömrəli qərarı ilə isə Azərbaycan Respublikası Dövlət Tikinti və Arxitektura İşləri Komitəsinin tabeliyinə verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 21.08.1995-ci il tarixli 186 nömrəli qərarı ilə institut Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsinin tərkibindən çıxarılaraq Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin tabeliyinə verilmişdir.

## 85 yaşlı institut

Müxtəlif illərdə instituta Ağa İsmayıl oğlu Xəlilov, Mixayıl Vladimiroviç Volkov, Fəraməz Əli oğlu Mustafayev, Tamilla Həbib qızı Bağirova, Anatoli Mahmudoviç Hüseyinov rəhbərlik etmişlər. Mən isə 2007-ci ildə institutun direktoru təyin olunmuşam.

Zəngin tarixi olan "Xəzərdənizlayihə ETİ" Suriyada, Liviyada, İranda, Bolqarıstanda və sair ölkələrdə də layihə-axtarış işləri aparmışdır.

Kollektivimiz keçən əsrin 60-cı illərindən dəniz bərə komplekslərinin layihələndirilməsi işlərinin öhdəsindən çox böyük müvəffəqiyyətlə gəlmişdir. Bakı, Türkmənbaşı, Bekdaş limanlarında bərə komplekslərinin layihələri məhz bizim institutda hazırlanıb. İnstitutun layihələri üzrə həmçinin Saxalin adasının material birləşdirən Vanino – Xolmsk, İliçevsk – Varna (Ukrayna – Bolqarıstan), Klaypeda – Mukran (Litva – Almaniya) bərə keçidləri inşa edilib. Bakının Qaradağ rayonunda yerləşən Dərin Özüllər Zavodunun hidrotexniki qurğularının inşası, gəmi təmiri zavodlarının və gəmi üzgüçülüyü kanallarının rekonstruksiyası, ictimai və yaşayış binalarının, müxtəlif qurğuların tikintisi üzrə layihələrin də müəllifi bizim institutdur.

Kollektivimizin liman komplekslərinin layihələndirilməsində də təcrübəsi az deyildir. Xəzər dənizi hövzəsində Bakı, Dübəndi, Türkmənbaşı, Mahaçqala, Bektaş, Aktau və sair limanların layihə-smeta sənədlərinin tələblərini də məhz 85 yaşlı institutumuzun əməkdaşları işləmişlər.

İxtisaslaşmış elmi tədqiqat və layihə təşkilatı olduğuna görə, "Xəzərdənizlayihə ETİ" uzun müddət ölkəmizin dəniz sahillərində sahilbərkitmə və mühəndis axtarış işlərini yerinə yetirmişdir. Azərbaycanın dəniz sahili 825 kilometrdir. 160 km dəniz sahil zonası institut tərəfindən diqqətlə öyrənilmişdir. Başqa sözlə, Bakı buxtası (Şıxov burnundan Sultan burnuna kimi 31 km), Lənkəran rayonunun Olxovka kəndindən Astara çayına qədər 40 km, Xaçmaz rayonunun Nəbran qəsəbəsindən Nizavoy kəndinə qədər 35 km və s. Kollektiv Lənkəran və Astara rayonlarında 7 km-lik vacib sahilbərkitmə işlərinin layihə-smeta sənədlərini hələ keçən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində hazırlamışdır.

Son illərdə institut ölkə əhəmiyyətli bir neçə hidrotexniki qurğular kompleksinin layihə-smeta sənədlərini hazırlamışdır. Bu komplekslərdən Bakı

buxtasında "Quru yük limanı" məntəqəsinin, Zığ şossesində "Zığ" Gəmi Təmiri Zavodunun birinci mərhələsi kompleksinin açılışında möhtərəm Prezident İlham Əliyev iştirak etmişdir. "Zığ" Gəmi Təmiri Zavodunun ikinci mərhələsi tikinti kompleksinin işi layihəsinin hazırlanması da təcrübəli kollektivimizə edibar edilmişdir.

İnstitut Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının, "Azərbaycanda Rusiyanın Gəmiçilik üzrə Dəniz Registri"nin tələblərinə uyğun yeni gəmilərin layihələndirilməsi və inşasına nəzarəti öz üzərinə götürür, donanmanın istismarda olan gəmilərinin yenidən təchiz edilməsi və müasirləşdirilməsi, dənizin neft məhsulları ilə çirkləndirilməsinin qarşısının alınması, gəmilərin istismar müddətinin artırılması və göstəricilərinin yaxşılaşdırılması məqsədilə layihə-konstruktor sənədləri üzərində işləyir. İnstitut "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin sifarişləri ilə yeni dalgıç və müxtəlif at gücündə yedək katerlərinin konseptual layihəsinin işlənməsinə başlayıb. Perspektivdə adları çəkilən katerlərin texniki layihələrinin hazırlanması, tikintisi zamanı müəllif nəzarətinin aparılması və digər tip gəmilərin və üzən vasitələrin layihələndirilməsi planlaşdırılır.

DƏNİZ

## "Atlet-2" istismara qayıdır

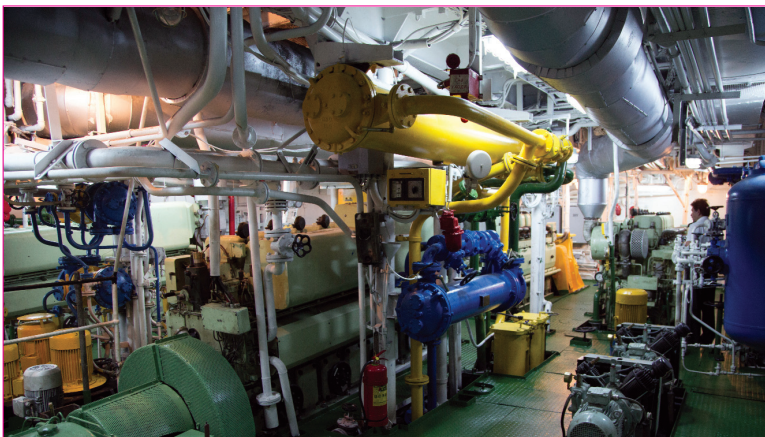


"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin əsaslı təmir edilmiş 40 tonluq "Atlet-2" kran gəmisinin bütün sınaqları uğurla başa çatıb.

1985-ci ildə Polşanın Qdansk tərsanəsində inşa edilmiş "Atlet-2"-nin təmirdən sonrakı vəziyyəti

baş mühərrik, üç dizel-generator yenisi ilə əvəzlənib, gəminin sistem və qurğuları hərtərəfli yoxlamadan keçib.

Dənizdə insan həyatının təhlükəsizliyi, heyətin iş və yaşayış şəraitinin rahatlığı Gəmiçilik rəhbərliyinin daim diqqət yetir-



yəti onun yeni həyata qayıtdığını deməyə əsas verir. Belə ki, gəminin sualtı və suüstü hissələri təmizlənərək yenidən rənglənilib, gövdənin korroziyaya uğramış polad təbəqələri dəyişdirilib, kranın bütün qovşaqları və avtomatı tam təmir edilib.

Gəminin baş və köməkçi mexanizmləri də əsaslı surətdə təzələnilib. O cümlədən, hər iki

diyi məsələlərdəndir. "Atlet-2" gəmisində də xilasetmə qayıqları, kondisioner sistemi, kayutlar, sanitariya qovşaqları və iş otaqları tam təmir edilib, yeni naviqasiya cihazları quraşdırılıb.

"Atlet-2" kran gəmiyi təmirdən sonrakı sənədləşmə işlərinin yekunlaşması ilə istismara qayıdacaq və dəniz platformalarının təminatı layihələrində yaxından iştirak edəcək.

## "Maestro Niyazi" də doğma sulardan uzaqlarda üzəcək

Gəmiçiliyin rəhbərliyi daha bir quru yük gəminin – "Maestro Niyazi" teploxodunun da Qara dəniz-Aralıq dənizi hövzəsində istismarı barədə qərarını gerçəkləşdirir. Keçən ilin axırlarından həmin hövzədə işləyən "Nətvan" və "Üzeyir Hacıbəyli" gəmilərinin təcrübəsi və Avropa, Yaxın Şərq və Şimali Afrikanın yükdaşıma bazar-

larındakı vəziyyət Gəmiçiliyimizin xarici sularda mövqeyini möhkəmləndirmək strategiyasının düzgün olduğunu bir daha təsdiq edir.

"Maestro Niyazi" doğma sulardan uzaqlarda ölkəmizi təmsil edəcək 5-ci gəmimiz olacaq. Xatırladaq ki, bu yaxınlarda Qara dənizə yola salınan "Qaradağ" və "Teymur Əhmədov" quru yük gəmilərimiz hazırda xarici

sularda uğurla istismar edilir. İlk səfərində Türkiyənin Gemlik limanına taxılarkən aparılan "Qaradağ"ın heyəti növbəti səfərinə qayıtı ilə yaşayır. "Teymur Əhmədov" teploxodunun dənizçiləri isə Rusiyanın Yeysk limanında gəminin anbarlarına qəbul etdikləri 3000 ton taxılarkən Adriatik dənizi sahillərində yerləşən İtaliya limanında təhvil verəcəklər.

DƏNİZ

## Süveyş kanalı

1936-cı il avqustun 26-da İngiltərə dünyanın ən strateji su yollarından sayılan Süveyş kanalına nəzarəti 100 il özündə saxlamaq şərti ilə Misirin dövlət müstəqilliyini tanıyıb. Bununla belə, cəmi 20 il sonra 1956-cı ildə Misir prezidenti Camal Əbdül Nasir kanalın milliləşdirilməsi haqqında qərar verib. Maraqlıdır, görəsən İngiltərə o vaxt Misir kimi nəhəng bir ölkədən getməyə razı olsa da, niyə Süveyş kanalına nəzarəti özündə saxlamaq istəyirdi?

Məlumdur ki, Süveyş kanalı tikilməmişdən öncə, o dövrün inkişaf etmiş sənaye bölgəsi olan Avropa ölkələri Hindistan və Çin başda olmaqla Asiyadan xammal daşımaq üçün çox uzun məsafə qət edirdi.

Yəni Avropa gəmiləri, məsələn, Hindistana getmək üçün Afrika qitəsinin başına dolanmalı olurdu. Bu həm vaxt, həm də maliyyə itkisi demək idi. Ona görə də Avropa siyasətçiləri daha qısa və gəlir gətirəcək yollar axtarırdı. "Fransa imperatoru Napoleon Misiri işğal etdikdən sonra alim və mühəndislər haqqında söz açdıqımız kanalın tikintisinə mümkün olduğu barədə araşdırmalara başlamağı və ona təcili hesabat vermələri-

ni tapşırıb. Bu da təxminən 1799-cu ilə təsadüf edir", – deyən Misirin ölkəmizdəki səfirliyinin Mədəniyyət Mərkəzinin müdiri Əhməd Sami Elaydi əlavə edib ki, müəyyən səbəblərdən Napoleonun zamanında yeni su yolunun tikintisinə başlanılıb.



Amma ildən-ildə xammala olan ehtiyacın artması səbəbindən qısa su yolunun tapılması Qərb liderlərini rahat buraxmır və nəhayət 1859-cu il aprelin 25-də Sinay yarımadasının qərbində – Süveyş bərzəxi üzərindən çəkilməklə Aralıq dənizini Qırmızı dənizə və təbii ki, oradan da

Hind okeanına bağlayacaq kanalın tikintisinə start verilir.

Əhməd Sami Elaydinin dediyinə görə, möhtəşəm kanalın tikintisində 1 milyon fəhlə çalışıb: "Hətta işin ağırlığı, əmək təhlükəsizliyinin qorunmaması səbəbindən 120 min insan həlak olub. Bu qədər böyük qüvvə ilə kanalın tikintisi 10 il uzanıb və proses 1869-cu ildə tamamlandı. Kanalın açılış mərasimi isə 1869-cu il noyabrın 17-də olub".

Fransız diplomat və mühəndis Ferdinand de Lessepsin rəhbərliyi altında tikilib ərəsayə gətirilən kanal ilk dəfə istifadəyə verildəndə uzunluğu 163 kilometr, dərinliyi cəmi 8 metr olub. Bu gün isə Süveyş kanalının uzunluğu 193,3 kilometr, eni 313 metr, dərinliyi 24 metrə çatır.

(Davamı 4-cü səhifədə)



# Süveyş kanalı

(Əvvəli 3-cü səhifədə)

“Misir dövləti heç də keçmişdə tikilənlərlə kifayətlənmir. Kanalı genişləndirilməsi, müasirləşdirilməsi prosesi davam etdirilir”. Məsələn, Misirin yeni rəhbərliyi cəmi bir il ərzində – 2015-ci il avqustun 6-da 20 milyard Misir funtuna və ya 2,5 milyard dollara başa gələn Süveyş kanalının ikinci xəttinin 35 kilometrlik hissəsini tikib istifadəyə verdi. Çünki indiyədək kanalda gəmilərin hərəkəti yalnız birtərəfli idi. Əgər kanalda Qırmızı dənizə doğru gəmi üzürdüsə, əks istiqamətə hərəkət edən gəmi dayanaraq onun ötüb-keçməsinə gözləyirdi. İndi isə vəziyyət dəyişəcək – gəmilər eyni vaxtda hər iki istiqamətə üzə biləcək və bununla da Yeni Süveyş kanalı Avropa ilə Asiya arasında ən sürətli dəniz yoluna çevriləcək”, – deyən cənab Elaydi əlavə edib ki, hökumət ikinci kanalın tikintisini davam etdirəcək.

Burada bir haşiyə çıxmaq istərdim: əgər əvvəllər kanaldan gündə 49 gəmi keçə bilirdisə, artıq yeni kanal sayəsində gündə 99 gəmi hərəkət edə biləcək. Üstəlik, yeni kanalda hərəkət başlayandan sonra gəmilərin gözləmə müddəti 11 saatdan 3 saata enəcək.

Misir iqtisadiyyatının ən əhəmiyyətli gəlir mənbələrindən olan, dünya dəniz nəqliyyatının 10 faizini özündə cəmləyən və ayda təxminən 43 milyon ton yükün daşındığı Süveyş kanalı bu günədək gəmilərdən alınan tranzit rüsumu formasında Misirin dövlət büdcəsinə ildə orta hesabla 5,3 milyard dollar qazandırır. Kanalı ikinci xətti işə başlayan



dan sonra məbləğin artacağı ehtimal edilir.

“İctimaiyyətə yeni Süveyş kanalı olaraq tanıtılan bu su keçidinin uzunluğu əslində 72 kilometrdir. Yəni 35 kilometr yeni qazılıb, 37 kilometr isə köhnə kanal dərinləşdirilib və genişləndirilib. Yeni Süveyş kanalında iri yük gəmilərinin rahat keçəcəyinə əmin olmaq üçün iyulun 25-də ilk yoxlama keçidi uğurla həyata keçirilib və bu gün Süveyş kanalı Misir dövlətinin iradəsinin göstəricisinə çevrilib”, – deyən Əhməd Sami Elaydi əlavə edib ki, yeni su yolunun açılışı möhtəşəm tədbirlərlə müşayiət olunub. Açılış mərasiminə Fransa prezidenti Fransua Olland, İordaniya kralı Abdullah, Sudanın dövlət başçısı Ömər əl-Bəşir, Yəmən prezidenti Abdurabbu Mənsur Hadi, Bəhreyn emiri Hamad bin İsa, Fələstin rəhbəri Mahmud Abbas və İraq prezidenti Fuad Masum başda olmaqla dünyanın çox sayda dövlətinin yüksək rütbəli təmsilçisi qatılıb.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, həmin açılış mərasimində Azərbaycanı Baş nazirin müavini Abid Şərifov təmsil edib.

Süveyş kanalı fəaliyyət göstərdiyi 146 il ərzində qısa fasilələrlə və bircə dəfə – 1967-ci ildə İsrail ordusu Sinay yarımadasını

işğal edərkən 8 il müddətinə bağlı qalıb. Amma hamıya məlum olduğu kimi, 1973-cü ildə Misir ordusu düşməni yenərək torpaqlarını azad edib və bütün təhlükəsizlik tədbirlərini görəndən sonra – 1975-ci ildə kanal yenidən dünya ölkələrinin gəmilərinin istifadəsinə verilib.

Süveyş kanalı öz əhəmiyyətinə görə dünyada mövcud olan digər anoloji su yollarından fərqlənir. Üç qitənin – Afrika, Asiya və Avropanın qovşağında yerləşən Süveyş, dünyada qapaqları olmayan ən uzun kanaldır, digər kanallarla müqayisədə qəza nisbəti demək olar ki, sifra bərabərdir, gəmilər buradan gecə və gündüz keçid edə bilər. Cənubi Avropa ölkələri ilə Bəsrə körfəzi ölkələri arasındakı dəniz ticarətinin canlanması Süveyş kanalının dünya ticarətindəki əhəmiyyətinin artmasına imkan yaradacaq, kanalda gəmilərin hərəkətini izləmək üçün ən müasir radar və kompyuterlərdən istifadə olunur ki, bu da fəvqəladə vəziyyət yarananda qısa zamanda müdaxilə etməyə imkan verir və sair.

V. TAĞIBƏYLİ

## Rusiyada 553 min azərbaycanlı yaşayır



“2015-ci ilin əvvəlindən Rusiyaya 10,6 milyon xarici vətəndaş gəlib. Hazırda Rusiya ərazisində 10 milyon 126 min 939 nəfər əcnəbi yaşayır. Bundan əlavə, 1 milyondan çox Ukraynadən gələn qaçqın var”.

Bunu Rusiya Federal Miqrasiya Xidmətinin rəhbəri Konstantin Romadanovski keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib. 2015-ci ilin ilk 6 ayı ərzində miqrantların statistikasına barədə məlumat verən FMX rəhbəri qeyd edib ki, Rusiyada miqrantların sayına görə Özbəkistan birinci yerdədir. Onun sözlərinə görə, hazırda Rusiyada 2 milyon 145 min 260 nəfər Özbəkistan vətəndaşı var. İkinci isə Uk-

raynadır. Belə ki, Rusiyada 1 milyon 601 min 706 nəfər Ukrayna vətəndaşı yaşayır.

K.Romadanovski bu göstəricilərdə Ukraynanın cənub-şərqi tərəfindən olan qaçqınların nəzərə alınmadığını əlavə edib: “Həmin qaçqınlar bu siyahıya daxil edilməyib. Onların sayı 1 milyon nəfərdən çoxdur”. Siyahıda üçüncü yerdə 992 min 170 nəfərlə Tacikistan, dördüncü yerdə 709 min 640 nəfərlə Qazaxıstan, beşinci yerdə 552 min 593 nəfərlə Azərbaycan, altıncı yerdə 543 min 836 nəfərlə Moldova, 7-ci yerdə 534 min 851 nəfərlə Ermənistan, 8-ci yerdə isə 521 min 338 nəfərlə Qırğızıstan qərarlaşıb.

**S**ivilizasiyamızda baş verən bütün hadisələrin izahını tapmaq qeyri-mümkündür. Tarixin ən yaddaqalan qəmli səhifələrindən biri də məhz “Titanik”lə bağlıdır. Bu günə qədər bu əfsanəvi gəmi ətrafında söz-söhbətlər səngimək bilmir.

Ölkə.az xəbər verir ki, “Titanik. O dünyadan reportaj” adlı sənədli filmə iddia olunur ki, “Titanik”in batması laynerin aysberqlə toqquşması ilə bağlı deyil. Guya bu faciədə Uçan Naməlum Obyektlərin (UNO) rolu olub. Belə ki, xilas olmuş Anna Uayt xatırlayır ki, xilas etmə zamanı onunla birlikdə olanlar bir anlıq da olsa parlaq işıq görüblər və bunun xilasedici “Karpatiya” gəmisini olduğunu zənn ediblər. Hər kəs işığa doğru üzməyə başlayıb və işığın əslində “Karpatiya” olmadığını görüblər. Xilasedici gəmi isə yalnız iki saatdan sonra görünüb. Məhz bu sirlə işıqlar “Titanik” haqqında əlavə araşdırmaların başlanmasına səbəb olub.

Lakin bu, yeganə qəribəlik deyil. Belə ki, amerikalı astronom Corc Harris 1912-ci ilin 14 aprelində, yəni “Titanik”in batdığı gün səmada yadplanetlərin gəmisini xatırladan iri obyekt görüb. Diametri 100 km-dən çox olan obyekt Aydan Ye-

## Azərbaycanın sənaye parklarında gəmi istehsal edəcək sahibkarlara kompleks güzəştlər tətbiq olunacaq

Azərbaycan hökuməti ölkədə sənaye parklarının su nəqliyyatı vasitələrinin (tutumundan və təyinatından asılı olmayaraq gəmi, platforma, üzən qurğu və ya onların ayrı-ayrı hissələri) istehsalçısı olan, sənaye parkında fəaliyyət göstərən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslərə vergi güzəştləri tətbiq etməyə hazırlaşır.

APA-nın yaydığı məlumata görə, bununla bağlı İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi bir neçə qanun layihəsi və qərara dəyişikliklərlə bağlı layihələr hazırlayaraq ictimai müzakirəyə çıxarıb. İctimai müzakirəyə çıxarılan “Vergi Məcələsinə dəyişikliklər edilməsi haqqında” qanun layihəsinə əsasən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə istehsalçısı olan, sənaye parkında fəaliyyət göstərən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxs tərəfindən və ya onun adından ödənilən faizlərdən, o cümlədən maliyyə lizinqi əməliyyatları üzrə ödənilən ssuda faizlərdən ödəmə mənbəyində vergi tutulmayacaq. Bu sahibkarlar tərəfindən və ya onların adından ödənilən icarə haqqı və royaltidən də ödəmə mənbəyində vergi tutulmaması təklif edilir. Həmin sahibkarlara qeyri-rezident podratçı və subpodratçı tərəfindən Azərbaycan Respublikası ərazisində təqdim edilən mallar, görülən işlər və göstərilən xidmətlərə görə ödənişlərdən, riskin sığortasına və ya təkrar sığortasına dair müqaviləyə uyğun olaraq sığorta ödənişlərindən, Azərbaycan Respublikası ilə digər dövlətlər arasında beynəlxalq rabitə və ya beynəlxalq daşımalar həyata keçirilərkən rabitə və nəqliyyat xidmətləri üçün ödənişlərdən ödəmə mənbəyində vergi tutulmayacaq.

Eyni zamanda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən yaradılan sənaye parkında su nəqliyyatı vasitələrinin istehsalçısı olan, sənaye parkında fəaliyyət göstərən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxs, onun podratçı və subpodratçıları tərəfindən istehsal sahələrinin tikintisi, genişləndirilməsi və su nəqliyyatı vasitələrinin tikintisi və təmiri ilə əlaqədar təyinat və təsnifatından asılı olmayaraq bütün növ mal, xammal, materiallar və avadanlıqlar və ya onların hissələrinin idxalının vergi ödəməkdən azad edilməsi təklif olunub. Layihəyə əsasən bu sahədə fəaliyyət göstərən istehsalçılar tərəfindən gəmi tikintisi və təmiri ilə bağlı sifarişçiyə, podratçı və subpodratçı tərəfindən həmin rezidentə və ya podratçıya və subpodratçıya təqdim edilən mallar (su nəqliyyatı vasitələri daxil olmaqla), görülən işlər və göstərilən xidmətlərə görə ƏDV sıfırı (0) dərəcəsi ilə tutulacaq. İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi Miqrasiya Məcələsinə də bu istiqamətdə dəyişikliklərlə bağlı layihə təqdim edib. Miqrasiya Məcələsinə təklif edilən və ictimai müzakirəyə çıxarılan bu dəyişikliklər parlamentdə qəbul edildəndən sonra müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən yaradılan sənaye parkının su nəqliyyatı vasitələrinin (tutumundan və təyinatından asılı olmayaraq gəmi, platforma, üzən qurğu və ya onların ayrı-ayrı hissələri) istehsalçısı olan, sənaye parkında fəaliyyət göstərən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxs və ya onun podratçısı tərəfindən cəlb edilən əcnəbilərə Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazə alınması tələb olunmayacaq, əcnəbi işçi qüvvəsinin cəlb edilməsinə əmək miqrasiyası kvotası şamil edilməyəcək. Qanun layihələrinin 2016-cı ilin 1 mart tarixindən qüvvəyə minməsi təklif edilir.

Qanunlara ediləcək dəyişikliklərə müvafiq olaraq Nazirlər Kabinetinin “Azərbaycan Respublikasında ixrac-idxal əməliyyatları üzrə gömrük rüsumlarının dərəcələri haqqında” və “Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən, əlavə dəyər vergisindən azad olunan malların siyahısı haqqında” qərarlarına da dəyişiklik təklif olunub. Başqa sözlə, 2016-cı ilin 1 mart tarixindən Qaradağ Sənaye Parkının su nəqliyyatı vasitələri istehsalçısı olan rezidenti tərəfindən gəmiqayırma və gəmi təmiri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinin təsdiqedicisi sənədi əsasında təyinat və təsnifatından asılı olmayaraq ölkəyə gətirilən bütün növ mal, xammal, materiallar və avadanlıqlar və ya onların hissələrinin - rezidentin sənaye parkında qeydiyyatla alındığı tarixdən 7 il müddətinə gömrük idxal rüsumuna cəlb edilməməsi, əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi təklif olunur.

## “Titanik” aysberqlə toqquşmadan batmayıb?



rə uçurmuş. Bu azmış kimi, Belfastdan olan Stenfeld ailəsi gecə saatlarında dənizə enən iri işıqlı kürəni müşahidə ediblər. Məhz bu vaxt “Titanik” dəhşətli anlarını yaşayırdı. Daha bir izaholunmaz hadisə 3-cü klassın sərnəşini ingilis Vinni Koutsun başına gəlib. Əri və iki uşağı ilə gəmidə olan qadın həlak olub. Lakin onilliklər sonra, 1990-cı ildə islandiyalı balıqçılar onu tapıblar. “Titanik” gəmisinin sər-

nişini olduğunu qışqıra-qışqıra bəyan edən qadın görünələri şoka salıb. O, adını və gəminin təsvirini dəqiqliklə ifadə edə bilib. Təbii ki, dərhal psixiatrik xəstəxanaya yerləşdirilib. Ancaq jurnalistlərin sayəsində bütün dünya onu tanıyıb. Uzun araşdırmalardan sonra isə Vinni ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin Dallasdakı bazasına göndərilib. Bundan sonra onun hekayəsi bağlanıb.



## Dözülməz həyat şəraitlərinə görə gəmi qəzalarından da qorxmurlar



**BBC-nin yaydığı məlumata görə, Avropa İttifaqı ölkələrinin birgə səylərinə baxmayaraq, "Köhnə dünya"ya pənah gətirən qeyri-leqal mühacirlərin sayı daha da artır.**

Hətta hər ay dəniz nəqliyyatı vasitəsilə Yunanıstana, oradan da Aİ-nin digər ölkələrinə keçməyə çalışan yüzrlər mühacirin gəmi qəzalarında həyatını itirməsi belə, bu insanları qorxutmur. Suriya, İraq müharibələrindən və Afrikadakı dözülməz həyat şəraitindən tənqə gələn insanlar ümid yeri kimi Avropa ölkələrinə üz tuturlar.

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının məlumatına görə, bu səbəbdən də 2015-ci ilin əvvəlindən bəri yaxın Şərqi və Afrikada yoxsulluq və münafişlərdən qaçaraq daha

qaçan yüzrlər qeyri-leqal mühacirə sərhədi keçməyə icazə verilməyib. Macar rəsmiləri onların çoxunun qatara minərək Avstriya və Almaniyaya gedəcəklərini etiraf etdiklərini deyirlər.

Nəşrin məlumatına görə, Macarıstan sərhədində saxlanılan suriyalı qeyri-leqal mühacirlərdən biri deyib: "Bizim istəyimiz çox sadədir. Bizi buraxın. İcazə verin Macarıstandan keçək. Bizə macar hökumətindən heç nə lazım deyil. Bizdən nə istəyirlər axı?"

Bu arada, 2000-ə yaxın qeyri-leqal mühacirin Almaniyanın Münhen şəhərinə gedə bildiyi açıqlanır. Lakin onların bir çoxu şəhərin qatardan dayanacağına qatardan düşürülüb. Münhen polisi gələn çoxsaylı qeyri-leqal mühacirin



yaxşı həyat axtarışında olan 350 mindən çox qeyri-leqal mühacir Aralıq dənizi vasitəsilə Avropaya keçməyi bacarıb. Ekspertlərin fikrincə, bu, İkinci Dünya müharibəsindən sonra Aİ-nin üzvləşdiyi ən böyük mühacir axınıdır.

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı bu il Yunanıstan sahillərinə dəniz yolu vasitəsilə 234 min mühacirin gəldiyini bildirir. Bundan başqa, 114 min İtaliyaya, az sayda mühacir isə İspaniya və Maltaya pənah gətirib.

Məlumatla görə, insan alverçiləri tərəfindən idarə olunan köhnə və normadan artıq yüklənmiş qayıqların batması nəticəsində yüzrlər insan həyatını itirib.

Mənbənin məlumatına görə, qeyri-leqal mühacirlərin ən çox daxil olduğu ölkələrdən biri də Macarıstandır. Belə ki, bu il 156 min qeyri-leqal mühacir Aİ-yə daxil olarkən Macarıstan sərhədlərindən istifadə etdiyini etiraf edib. Bu səbəbdən də rəsmi Budapeşt əsas qatar dayanacaqlarını bir müddət bağlı saxlamalı olub. Əsasən yaxın Şərqdəki münafişə zonalardan

probleminin həllini tapmağa çalışdığı bir vaxt könüllülərin şəhərə pənah gətirənləri ərzaq və su ilə təmin etdiyi bildirilir.

Qeyd edək ki, Almaniya Avropada ən çox miqrant qəbul edən ölkədir və əgər belə davam edərsə, ilin sonunadək qeyri-qanuni mühacirlərin sayının 800 mini ötəcəyi deyilir.

Siyasi təhlilçilər deyirlər ki, avqustun 28-də Avstriyanın paytaxtı Vyanada Aİ və Qərbi Balkan ölkələri liderlərinin mühacir böhranı ilə bağlı keçirilən sammiti belə problemin həllində heç bir irəliləyişə nail olmayıb. Həftə ərzində mühacirlərin axını davam edib və aidiyyəti qurumlar bunun qarşısını almaqda çətinlik çəkirlər.

Məlumat üçün deyək ki, qarşıdakı həftələrdə daha minlərlə mühacirin Avropa sahillərinə pənah aparacağını proqnozlaşdırən Aİ ölkələri məsələnin həlli ilə bağlı sentyabrın ortalarında növbədən-konər danışıqlar keçirməyi planlaşdırırlar.

E. ABBASOV

## Dənizçilər ölümlə çarpışan 439 nəfəri taxta qayıqlardan gəminin bortuna qaldırıblar

**İsveç Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus "Poseydon" gəmisi taxta qayıqlarda kontinental Avropaya üzüb getməyə çalışan miqrantları xilas etmək üçün İtaliya sahil mühafizə xidməti tərəfindən Liviyanın ərazi sularına göndərilib.**

İsveç KİV-ləri ölkənin sahil mühafizə xidməti nümayəndəsinə istinadla xəbər verir ki, hadisə yerinə gələn İsveç dənizçiləri salamat qalan 439 nəfəri gəminin bortuna qaldırıblar. Qayıqın anbarında isə 40 miqrantın cəsədi aşkarlanıb.

İnsanların xilas edilməsi əməliyyatı İtaliya sahil mühafizə xidmətinin əlaqələndiriciliyi ilə keçirilib. İtaliya gəmisi də hadisə yerində olub. Məlumatla görə, keçən həftə 10 qayıqdan fəlakət signalı daxil olub. Görülən tədbirlər sayəsində azı 2000 miqrant xilas edilib.

Qeyd edək ki, isveç gəmisi Avropa İttifaqının "Frontex" Xarici Sərhədlərin Təhlükəsizliyi Agentliyinin axtarış-xilasətmə missiyası çərçivəsində Aralıq dənizində olub. Aİ ölkələrinin gəmiləri "Triton" adlı əməliyyat çərçivəsində görünməmiş miqrant axını ilə bağlı ağır vəziyyətdə İtaliya xidmətlərinə kömək edirlər.

## İtkin düşənləri axtarsalar da...

**Malayziyanın qərb sahillərində miqrantları daşıyan qayıq batıb. "The South China Morning" in verdiyi məlumata görə, qayıqda 100 nəfər miqrant olub.**

12 nəfər miqrantı xilas etmək mümkün olub. Bir neçə miqrantın isə cəsədi tapılıb. Digər miqrantlar itkin düşüblər. Hadisə yerində xilasedicilər gəmi və təyyarələrlə itkin düşmüş miqrantları axtarıblar.

Malayziyanın Sahil Mühafizə Xidmətinin verdiyi məlumata görə, batan qayıqda Malayziyada işləyən qeyri-leqal indoneziyalı fəhlələr olub. Onlar vətənlərinə – İndoneziyanın Sumatra əyalətinə gedirlərmiş. Lakin güclü külək və dalğa qayıq batırıb.

Qeyd edək ki, Malayziya dünyanın dinamik inkişaf edən dövlətlərindən biridir. Bu ölkənin

## "Biz açıq dənizdə batırdıq..."

Aralıq dənizinin Liviya sahillərində göyər-təsində miqrantlar olan iki qayıq batıb. 200 insan həyatını itirib. Hadisə baş verəndən bir müddət sonra əraziyə İtaliya və Liviya sahil mühafizə xidmətinin əməkdaşları gəliblər. Boğulanların meyitləri Tripoliyə aparılıb. İtkin düşənlərin olduğu da bildirilir.

Bununla yanaşı, xəbər verilir ki, Liviya xilasediciləri 200 nəfəri sudan çıxara biliblər. Onların 147-si Liviya paytaxtındakı qanunsuz miqrantların məskunlaşdığı mərkəzlərə gətirilib. Belə faciəli hadisələr artıq mütəmadi olaraq baş verir.

Xilas edilən miqrantlardan biri müsahibə zamanı deyib: "Biz açıq dənizdə batırdıq. Bizi daşıyan qayıq pis vəziyyətdə idi və çevrildi. İnsanlar gözlərimizin qarşısında boğulub öldürüldü. Liviya sahil mühafizə xidməti bizi xilas etdi. Biz onlara həyatımızı borcluyuq. Bu qayıqlarla üzümə məcbur idik. Bu yol "ölüm yolu" adlanır, amma indi bu yol artıq Aralıq dənizində miqrantların məzarına çevrilib".

Xatırladaq ki, Siciliya sahillərində təkcə iki həftə əvvəl üç min miqrant xilas edilib. Onların əksəriyyəti Afrika və yaxın Şərqi ölkələrinin vətəndaşlarıdır. Bu ilin əvvəlindən isə Aralıq dənizində 2300-dən çox miqrantın həyatını itirdiyi bildirilir.

Tahir DADAŞOV



iqtidadiyyatının çoxlu işçi qüvvəsinə ehtiyacı var. Bu isə ölkəyə miqrant axınına çoxaltdır. Yerli hakimiyyət orqanlarının bildirdiyinə görə, Malayziyada iki milyondan çox qeyri-leqal miqrant var.

## Yaşınız yerinizdən bilinir...

**Yaponiya alimləri yerinə baxıb insanın yaşını müəyyən edirlər.**

Osaki Universitetinin bir qrup alimi bu qənaətə sadə tədqiqatlar nəticəsində gəlib. Tədqiqatlarda müxtəlif yaşda 4 min yaponiyalı iştirak edib. Alimlər könüllülərdən altı metr məsafə getməyi və geri dönməyi xahiş ediblər. Videokamera ilə çəkdiqlərindən müxtəlif yaşlı insanların yerləşmə bazasını yaradıblar. Həmin bazaya addımın ölçüləri, yerləşmə zamanı əl-qol hərəkətləri, əzələlərin gərginliyi və bir çox başqa məlumatlar daxil edilib. Məlumatları təhlil edən alimlər yerləşmə görə insanın yaşını müəyyən etməyi öyrəniblər. Tədqiqatçıların fikrincə, 40-50 yaşlı insanlardan fərqli olaraq 20-30 yaşlılar yeriyərkən əl-qol hərəkətlərindən daha az istifadə edirlər. Bu isə o deməkdir ki, yaşlı adamlar yeriməyə çətinlik çəkdiqləri üçün əl-qol hərəkətlərinə ehtiyac duyurlar. Alimlər diqqət yetiriblər ki, yaşlı insanların qaməti dəyişir və onlar belini əyirlər. Tədqiqatçılar cavan görünmək üçün idmana daha çox vaxt ayırmağı məsləhət görürlər.

## Xəyali səslərdən oyanırıq

**Psixoloqların fikrincə, insanların 10-20 faizi qəfil səslərdən oyanır. Əslində, bu səslər xəyali səslərdir. Bu, partlayış, göy gurultusu, çığırtı, qapı, ağlamaq səsləri ola bilər. Səslər bədhəştən eşidilir və bir neçə saniyə davam edir. Bəzi hallarda səslər vizual qıcıqlandırıcılar – işığın alışması ilə müşayiət olunur.**

"Rosbalt.ru" saytı xəbər verir ki, təsvir edilən hallar nəticəsində insanın yuxusu pozulur, psixi pozğunluqlar və taxikardiya

əmələ gəlir. Əvvəllər alimlər hesab edirdilər ki, bu pozuntulara yalnız yaşı 50-dən çox olan adamlarda təsadüf edilir. Lakin Vaşinqton Universitetinin doktoru Brayan Şarpless bunun əksini sübuta yetirib. Onun sözlərinə görə, belə hallar gənclər arasında da çox yayılıb. Braun Şarplessin sorğu-sual etdiyi 211 tələbənin beşdə birində pozuntu əlamətləri azı bir dəfə təzahür edib. Bu, insan yuxulayanda baş verir. Görünür, səslər beynin yu-

## "Üçüncü beyin"?

**Amerikalı alimlər insanın bağırsağında üçüncü beyin aşkar ediblər. O, mədə-bağırsaq sisteminin sağlamlığı və fəaliyyət göstərməsinə cavabdehdir. Tədqiqat Kolumbiya Universitetinin aparıcı alimləri tərəfindən keçirilib.**

"Bağırsaq beynin" mövcudluğu əvvəllər elmdən gizli qalıb. O, tam müstəqil olaraq bütün mədə-bağırsaq yolunun sağlam fəaliyyət göstərməsinə təmin edir. Bu nəzəriyyəni həmcinin baş beyin və onurğa beyni ilə əlaqəni itirdikdən sonra onun işini davam etdirməsi faktı da təsdiq edir.

Hazırda müxtəlif tədqiqatlar keçirilir və alimlər bu tədqiqatlar vasitəsilə "üçüncü beyin" digər funksiyalarını da öyrənirlər. Ekspertlər əmindirlər ki, bu eksperiment elmin inkişafına güclü təkan verəcək.



xu vəziyyətinə keçməsinə reaksiya verir (hərəkət, görmə və səs neyronları tədricən "yadır"). Ola bilsin, səs neyronları "yatmaq" əvəzinə hamısı birdən səs çıxarıb. Beyin isə bu səsləri uca səs kimi qəbul edir.

T. DADAŞOV



## Buzlaqlar bu sürətlə ərisə...



**XXI əsrin əvvəlindən bəri dünyadakı buzlaqların ərimə tempi rekord həddə çatıb. Sürix Universiteti nəzdində fəaliyyət göstərən Ümumdünya Buzlaq Monitoring Xidmətinin yaydığı məlumatda belə deyilir. Tədqiqat nəticələrinə əsasən, müşahidə edilən buzlaqların əksəriyyəti hər il yarım metrə bir metr səviyyəsində buz təbəqəsi itirir və bu da XX əsrin orta göstəricilərindən 2-3 dəfə çoxdur.**

Xidmət iqlim dəyişikliklərinin təsiri olmadan da buzlaqların sürətlə əriyəcəyini proqnoz edib. Buzlaqların əriməsinin əsas hərəkətverici qüvvəsi isə dünya üzrə temperaturun getdikcə artmasıdır.

Hesabatda bildirilir ki, XVI-XIX əsrlərə aid "kiçik buz döv-

rü"ndə buzlaqların sahəsi və həcmi artsa da, hazırda bir çox faktorların təsiri nəticəsində global tendensiya temperaturun getdikcə artdığını göstərir. Tədqiqatda ən çox təhlükə altında olan regionlar içərisində Alp dağları, Alyaska yarımadasındakı buzlaqlar göstərilir. Bununla belə, bəzi regionlarda, xüsusilə Norveçdə buzlaqların sahəsinin artması kimi təsəlli-verici müşahidələr də qeydə alınıb.

Ümumdünya Buzlaq Monitoring Xidmətinin tədqiqatının nəticələri 120 il ərzində aparılan mərkəzləşdirilmiş reyestrin məlumatları əsasında tərtib edilir. Həmin reyestrə dünyadakı 2300 buzlağa aid yerdən, havadan və kosmosdan əldə edilmiş 47000 məlumat toplanıb.

TURAL

## Qaranlıq qorxusu

**Çoxları qaranlıqdan qorxur. Amma onları məhz nəyin qorxutduğu barədə heç nə deyə bilmirlər.**

Çindəki Cənub-Qərb Universiteti alimlərinin gəldiyi qənaətə görə, insanlar əslində qaranlıqdan qorxmurlar, bu, onların təkamül prosesində gecə vaxtına münasibətdə yaranmış qoruyucu reaksiyadır. Həyəcanlı səs və təsvirlər insanları qaranlıq vaxtlarda işıqlı vaxtlara nisbətən daha çox qorxudur. Onlar insanların qaranlıqdan məhz nəyə görə qorxduqlarını izah etmək üçün 120 qadının iştirakı ilə tədqiqat keçiriblər. Eksperiment zamanı qadınları müxtəlif cür – gündüz vaxtı qaranlıq, gecə vaxtı işıqlı və gecə vaxtı qaranlıq olan pəncərəsiz kiçik otaqlarda yerləşdiriblər. Kompüterin monitorunda qadınlara əvvəlcə yüz qorxulu (məsələn, hücum prosesini əks etdirən kadrlar) və 50 neytral (məsələn, ev avadanlıqlarının təsviri) təsvirlər göstəriblər. Sonra isə müxtəlif – 100 qorxulu (qışqırıqlar) və 50 neytral (işləyən ventilyatorun səsi) səslər səsləndiriblər.

Otaqların temperaturu eyni vəziyyətdə saxlanılıb, tərləməyin intensivliyi və nəbz tezli-

yi kimi fizioloji göstəricilər isə daim ölçülüb. Bundan başqa, eksperimentin sonunda iştirakçılardan öz hissiyatları barədə danışmağı xahiş ediblər. Alınmış nəticələrə görə, neytral səs və təsvirlər gündüz vaxtı cavab olan reaksiyalara təsir etməyib. Amma həyəcanlı səslər və təs-

qiqatçıların fikrincə, qorxunun intensivliyinə insanın bioloji ritmləri təsir göstərir. Onlar hesab edirlər ki, insanlarda gecə vaxtı yüksək sayıqlıq təkamül prosesində formalaşmış. Gecə bizim əcdadlarımız üçün gündüzə nisbətən günün daha təhlükəli vaxtı olub.

Müasir insanların günün qaranlıq vaxtında nisbətən təhlükəsizlik vəziyyətdə olmalarına



virlər iştirakçıları gündüzə nisbətən gecə vaxtı daha çox qorxudub. Qadınlar bildiriblər ki, təhlükəsiz situasiyalar onların diqqətini cəlb etməyib, təhlükəli situasiyalar isə daha güclü reaksiyalar yaradıb. Təd-

bxmayaraq, formalaşmış reaksiya saxlanılıb.

Qeyd edək ki, qaranlıq qorxusu bezikdirici ola və başqa qorxulara gətirib çıxara bilən kifayət qədər geniş yayılmış qorxu hesab edilir.

## Dünyanın ən bahalı 10 məhsulu

**Dünyanın ən bahalı 10 məhsulunu təqdim edirik.**

### Kral yemişi

Yaponiyada bir-birinə delikateslər vermək xoş adətdir. Məhz buna görə də elit məhsulların böyük hissəsi bu ölkənin payına düşür. Bunlardan biri də kral yemişi olan yubaridir. Bu iki növ yemişin hibritidir. Bu növ az sayda Hokkaydo adasında yetişdirilir. Yemişin qiyməti 24 min dollara kimi qalxır. Yaponlar düşünür ki, bu, qeyri-adi bostan bitkisi. Onun təkrarlanmaz dadı və ətri, ideal dairəvi forması, məxsusi rəngi var. Hesab edilir ki, onun görünüşü farfor vazanı xatırladır.

### Qara qarpız

Yaponiyanın daha bir elit delikatesidir. Əslində onun rəngi tünd yaşıldır və üzərində zolaqlar yoxdur. Kral yemişi kimi o da ancaq Hokkaydo adasında yetişir və çox nadir məhsuldur. Onun üçün rekord qiymət 2003-cü ildə verilən 6 min dollar olub. Sonradan qiymət də cüzi ucuzlaşma olub. Qarpızın 90 faiz sudan ibarət olduğunu nəzərə alsaq, onun baha olmasının səbəbləri anlaşılmazdır.

### Yaqut üzüm

Xüsusi rəngi, iri gilələri ilə seçilən yaqut üzüm də Yaponiyanın məhsuludur. Onun hər giləsinin diametri 3-sm-dən başlayır və 20 qrama çatır. Bu növ 14 illik təcrübənin nəticəsində əldə edilib. Otən ilin yayında üzümün salxımı hər radda 5400 dollara satılıb.

### Almaz kürü

Yəqinki albinos ağ balığın kürüsünü gören və ya yeyən adamların sayı barmaq sayından çox deyil. Bu, dünyanın ən bahalı kürülərindəndir. Balıq nə qədər böyük, kürü nə qədər rəngli olsa, bir o qədər bahalı olur. "Almaz" adlandırılan bu kürünün 1 kq-ın qiyməti 10 min avroya çatır. Onun bahalılığı isə ağ balığın özünün nadir canlı olaraq "Qırmızı kitab"a düşməsi ilə bağlıdır. Albinos ağ balığın kürüsü meşədə iyne tapmağa bərabərdir.

### Mərmər mal eti

Bu vaqyu cinsindən olan malların zərif və yağlı mərmərə bənzər etidir. Yaponiya bazarında bu etin kq-ı 250-400 dollar arasın-

dadır. Başqa ölkələrdə isə qiymət daha baha olur. Buna səbəb isə heyvanların xüsusi qulluq və saxlama şəraiti tələb etməsi ilə bağlıdır. Bu inəklər seçilmiş otlar və buğda ilə qidalanırlar, premium sinfinə məxsus pivə içir, stressə qarşı masaj edilir. Bu həm də yağın onların bədəninə bərabər paylanmasına kömək edir.

### Ağ trüfel

Dünyanın ən bahalı göbələyi. O, ancaq Fransa, İtaliya və Xorvatiyanın müəyyən sahələrində bitir. Bu delikates sayılan göbələyi tapmaq çətin, saxlamaq isə demək olar ki, qeyri-mümkündür. Məsələn, otən ilin dekabr ayında 1,89 kq çəkisi ağ trüfel Nyu York hərəcinə 61 min dollara satılmışdı.

### Zəfəran

Kiloqramı 9600 dollara olan zəfəranın bahalılığı bilavasitə yetişdirilməsinin çətinliyi ilə bağlıdır. Zəfəran çiçəyində cəmi 2-3 ədəvə teli olur. Onu yığmaq çətin olsa da, yeməklərdə bircə qramı nəfis dadlar əldə etməyə kömək edir. Zəfəran yeməklərə qırmızıya bənzər rəng və xüsusi nəfis dad verir, həzmi asanlaşdırır, dərinə gözəlləşdirir. O, dünyanın ən bahalı ədviyyatıdır.

### Mavi durna balığı

Dünyanın ən iri və sürətli balıqlarındandır. 2012-ci ildə çəkisi 222 kq olan bu balıq hərəcə 1,8 milyon dollara satılıb. Bu il isə 180 kq çəkili balığı yapon restoran sahibi 37 500 dollara alıb. Mütəxəssislərin fikrincə, balığın qiymətində bu ucuzlaşma onun sayının nisbətən artması ilə bağlıdır.

### Fransız kartofu

"La bonnotte de Noirmoutier" Nuarmutye adasında yetişdirilir. Məhsuldarlıq ildə 100 tondan artıq olur. Bu növ xüsusi qulluq lazımdır və onu demək olar ki, saxlamaq mümkün deyil. Kartofun özünəməxsus kəməşirini dadı var. İlk dəfə bazara çıxarılanda kiloqramı 457 avroya satılıb. İndi isə qiymətlərdə ucuzlaşma var.

### Müsk pişiyi kafesi

İndoneziyada yetişdirilən bu ən qeyri-adi və bahalı kofenin bir kiloqramının qiyməti 2800 dollardır. Müsk pişiyi adlandırılan balaca



heyvanların nəcisindən əldə edilir. Satıcıların sözlərinə görə, bu kofenin özünəməxsus zərif karamel dadı var, şokolad qoxusu gəlir və tanrıların içkisi. Maraqlısı odur ki, uzun müddət bu heyvanlar Asiyada ziyanverici hesab edilib. Lakin sonradan müəyyən edilmiş ki, heyvanın mədəsinə düşən kofe dənələri xüsusi işləmədən keçir və tərkibində dəyişiklik olur. Acılığını itirən kofedə kofeni də azalır. Baha olması isə bu kofeni əldə etməyin çətinliyi ilə bağlıdır.

## Axtaran tapar



**XVII-XVIII əsrlərdə Florida sahillərində baş verən gəmi qəzalarında itmiş ispan xəzinəsinə məxsus qiymətli kolleksiya hərəcə 2 milyon dollara satılıb. Xəzinəni Mel Fişer tapmışdı. O, 1985-ci ildə "Nuestra Senora de Atocha" ispan gəmisinin qalıqlarını aşkar etmişdi.**

"Guernseys" hərəcə evi gəminin qalıqlarının tapılmasının 30 illiyi münasibətilə kolleksiyadan 40-a yaxın əşyani hərəcə çıxarıb. Qı- zıl qədəh daha baha qiymətə – 413 min ABŞ dollarına satılıb. Zümrüd daşlarla bəzədilmiş xaç isə 119 min dollara verilib.

Qeyd edək ki, 15 ilə yaxın sürən axtarışlar nəticəsində Mel Fişer 1985-ci il iyulun 20-də dəyəri təxminən 450 milyon olan xəzinə aşkar etmişdi. "Nuestra Senora de Atocha" gəmisi 1622-ci ildə İspaniyaya qayıdarkən güclü qasırğa nəticəsində qəzaya uğramışdı.





# Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Международная Федерация Ассоциаций  
Экспедиторов, FIATA

Ekspeditorlar Assosiasiyasının  
Beynəlxalq Federasiyası, FIATA

INTERNATIONAL FEDERATION OF FORWARDING AGENTS  
ASSOCIATIONS, FIATA

Федерация была создана в Вене (Австрия) 31 мая 1926 г. Штаб-квартира находится в Цюрихе. FIATA регулирует взаимоотношения между экспедиторами, перевозчиками и администрацией морских портов. Эта самая крупная неправительственная организация мира, представляющая экспедиторскую отрасль хозяйства в 150 стран мира. В настоящее время на индивидуальной основе членами FIATA являются почти 4500 экспедиторских фирм. Органы FIATA: Генеральная ассамблея, создаваемая раз в 2 года, и Исполнительный комитет (состоит из делегатов полноправных членов). Прием новых членов открыт для всех, однако должен быть одобрен Генеральной ассамблеей. Национальные ассоциации FIATA разделены на четыре региона: Африка и Средний Восток; Северная и Южная Америка; Азия и Тихоокеанский регион; Европа.

Целями деятельности FIATA являются: представление интересов экспедиторов на мировом экспедиторском рынке; защита интересов экспедиторов посредством участия в международных организациях, занимающихся поставками товаров и перевозками грузов, выполнением связанных с этим функций; повышение качества экспедиторских услуг, в частности, путем разработки и внедрения в практику унифицированных экспедиторских документов, типовых экспедиторских условий; содействие профессиональной подготовке экспедиторских кадров.

Международное морское бюро

INTERNATIONAL MARINE BUREAU

Неправительственная организация, созданная Международной торговой палатой в 1981 г. Местонахождение - Лондон. Бюро выступает в качестве центрального органа информации, касающейся морских правонарушений. В задачи ММБ входят предупреждение правонарушений; получение из всевозможных источников информации, касающейся мошенничества или др. подозрительной практики и ее обобщение; консультирование своих членов; проведение расследования и оказание юридической помощи пострадавшим сторонам и т.д.

Международное морское право

INTERNATIONAL PRIVATE MARINE LAWS

Часть международного права, составляющая отдельную его отрасль. Представляет собой совокупность договорных и обычных норм, регулирующих отношения между государствами в связи с их морской деятельностью, в частности, путем установления правового статуса и соответствующих режимов морских пространств в целях мирного использования этих пространств и их ресурсов в интересах человечества.

Нормы М.М.П., составляя часть международного права, имеют единую с ним юридическую природу. Они создаются

Federasiya Vyana (Австрия) 31 may 1926-cı il tarixdə yaradılmışdır. Mənzil-qərarı Sürix şəhərindədir. FIATA ekspeditorlar, daşıyıcılar və dəniz limanlarının müdiriyyəti arasında qarşılıqlı münasibətləri tənzimləyir. Dünyanın ən iri qeyri-hökumət təşkilatı olub, dünyanın 150 ölkəsində təsərrüfatın ekspeditor sahəsini təmsil edir. Hazırda fərdi əsasda 4500 ekspeditor firması FIATA-nın üzvüdür. FIATA-nın orqanları 2 ildən bir seçilən Baş assambleya və İcraçı komitədir (bərabər hüquqlu üzvlərin nümayəndələrindən ibarətdir). Federasiyaya üzv olmaq istəyənlər üçün qəbul açıqdır, lakin Baş Assambleya tərəfindən təqdir olunmalıdır. FIATA-nın milli assosiasiyaları 4 regiona bölünmüşdür: Afrika və Orta Şərq; Şimali və Cənubi Amerika; Asiya və Sakit okean regionu; Avropa.

FIATA-nın fəaliyyətinin məqsədləri aşağıdakılardır: ekspeditorların maraqlarını dünya ekspeditor bazarında təmsil etmək; malların tədarükü və yüklərin daşınması ilə məşğul olan, bununla bağlı funksiyaları yerinə yetirən beynəlxalq təşkilatlarda iştirak etməklə ekspeditorların maraqlarını qorumaq; ekspeditor xidmətlərinin keyfiyyətini yüksəltmək, xüsusilə, unifikasiya edilmiş ekspeditor sənədlərinin, birtipli ekspeditor şərtlərinin işlənilməsi və praktikaya tətbiq edilməsi yolu ilə; ekspeditor kadrlarının peşəkar hazırlığına kömək göstərmək.

Beynəlxalq Dəniz Bürosu

INTERNATIONAL MARINE BUREAU

Qeyri-hökumət təşkilatı, 1981-ci ildə Beynəlxalq Ticarət Palatası tərəfindən yaradılmışdır. Londonda yerləşir. Büro dəniz hüquqozmalarına dair mərkəzi informasiya orqanı kimi çıxış edir. Beynəlxalq Dəniz Bürosunun (BDB) vəzifələrinə hüquqozmaların qarşısını almaq; bütün mümkün mənbələrdən dələduzluq və ya digər şübhəli praktika ilə bağlı informasiyanı toplamaq və onu ümumiləşdirmək; öz üzvlərinə məsləhətlər vermək; istintaq aparmaq və zərərçəkmiş tərəflərə hüquqi yardım göstərmək və s. daxildir.

Beynəlxalq dəniz hüququ

INTERNATIONAL PRIVATE MARINE LAWS

Beynəlxalq hüququn ayrıca bir sahəsinə təşkil edən hissə. Dənizçilik fəaliyyətləri ilə bağlı dövlətlər arasındakı münasibətləri, xüsusilə hüquqi statusun və bəşəriyyətin mənafeyi naminə dəniz məkanlarından və onların ehtiyatlarından sülh şəraitində istifadə məqsədi ilə həmin məkanların müvafiq rejimlərinin təyin edilməsi yolu ilə tənzimləyən müqavilə və adi normaların məcmusundan ibarətdir. Beynəlxalq Dəniz Hüququ (BDH) normaları beynəlxalq hüququn bir hissəsinə təşkil etməklə, onunla vahid hüquqi mahiyyətə malikdir. Bu normalar sülh və hərəkət

суверенными государствами путем согласования воли для регулирования своих взаимоотношений в сфере морской деятельности - мирной и военной.

Международное частное  
морское право

INTERNATIONAL PRIVATE MARINE LAWS

Подотрасль международного частного права, регулирующая имущественные отношения в области торгового мореплавания, "осложненные иностранным элементом". К ним относятся имущественные отношения, возникающие при морских перевозках грузов и пассажиров, страховании, столкновении судов, спасании, буксировке, общей аварии, загрязнении моря и т.п.

Международные правила для  
предупреждения столкновения  
судов (МППСС-72)

INTERNATIONAL REGULATIONS FOR PREVENTING  
COLLISIONS AT SEA (COLREG -72)

Система национальных и международных, нормативно закрепленных, а также рекомендательных правил, направленных на предотвращение столкновений судов, как одного из важных аспектов обеспечения безопасности мореплавания. Первые международные ППСС были приняты в 1889 г. на Международной конференции в Вашингтоне в качестве ее рекомендаций. Впоследствии ППСС 1889 г. пересматривались в 1948, 1960 и 1972 гг. Необходимость их пересмотра предопределялась, с одной стороны, постоянным научно-техническим прогрессом в области судостроения и судоходства, а с другой - стремлением придать им более обязательный характер. Последний раз ППСС пересматривались в 1972 г. на Лондонской конференции, на которой была принята Конвенция о Международных правилах предупреждения столкновений судов в море 1972 г. с приложенными правилами. Тем самым ППСС впервые была придана сила международного договора.

Международные санитарные правила

INTERNATIONAL SANITARY REGULATIONS

Приняты на 32-й Ассамблее Всемирной организации здравоохранения в 1969 г. Содержат комплекс норм, направленных на охрану территории государства от заноса и распространения карантинных и др. инфекционных заболеваний. Согласно М.с.п. капитан судна должен вручить санитарным властям морскую санитарную декларацию, в которой указывается, когда на судне проведена дератизация, число пассажиров и членов экипажа, приводится перечень портов захода с начала рейса, а также даются ответы на ряд вопросов, в частности: были ли во время рейса случаи заболевания карантинными болезнями, имеются ли больные. Все суда, прибывающие в порт, должны иметь сертификат о производстве на судне дератизации или об освобождении от дератизации, выданный в соответствии с ст.54 М.с.п.. Судно остается изолированным до того момента, когда ему будет предоставлена санитарными властями свободная практика и выдано соответствующее свидетельство.

raitində dənizçilik fəaliyyəti sahəsində öz qarşılıqlı münasibətlərini tənzimləmək üçün suveren dövlətlər tərəfindən qərarların razılaşdırılması yolu ilə hazırlanır.

Beynəlxalq xüsusi dəniz  
hüququ

INTERNATIONAL PRIVATE MARINE LAWS

Beynəlxalq xüsusi hüququn yarım sahəsi, ticarət gəmiçiliyi sahəsində «xarici elementlə mürəkkəbləşmiş» əmlak münasibətlərini tənzimləyir. Onlara yüklərin və sərnişinlərin dənizlə daşınması, sığorta, gəmilərin toqquşması, xilasetmə, yedəkləmə, ümumi qəza, dənizin çirkləndirilməsi və s. zamanı yaranan əmlak münasibətləri aiddir.

Dənizdə toqquşmanın qarşısının  
alınmasına dair Beynəlxalq  
qaydalar (DTQABQ - 72)

INTERNATIONAL REGULATIONS FOR PREVENTING  
COLLISIONS AT SEA (COLREG -72)

Dəniz üzgüçülüğünün təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin mühüm aspektlərindən biri kimi, dənizdə toqquşmanın qarşısının alınmasına yönəldilən, normativ olaraq təsbit edilmiş milli və beynəlxalq, habelə tövsiyə edilən qaydalar sistemi. Dənizdə toqquşmanın qarşısının alınmasına dair ilk beynəlxalq qaydalar (DTQABQ) 1889-cu ildə Vaşinqtonda keçirilən Beynəlxalq konfransda onun (konfransın) tövsiyələri kimi qəbul edilmişdir. Sonralar 1889-cu ilin qaydalarına (DTQABQ) 1948-ci, 1960-cı və 1972-ci illərdə yenidən baxılmışdır. Onların yenidən baxılması zərurəti bir tərəfdən gəmiçiyə və gəmiçilik sahəsindəki daimi elmi-texniki tərəqqi, digər tərəfdən isə qaydalara daha icbari xarakter vermək cəhdi ilə qabaqcadan müəyyən olmuşdü. Sonuncu dəfə DTQABQ-yə 1972-ci ildə London Konfransında yenidən baxılmış və orada dənizdə toqquşmanın qarşısının alınmasının Beynəlxalq qaydalarına dair 1972-ci il tarixli Konvensiya əlavə edilmiş qaydalarla qəbul olunmuşdur. Bununla da DTQABQ-yə ilk dəfə olaraq beynəlxalq müqavilə qüvvəsi verilmişdir.

Beynəlxalq sanitariya qaydaları

INTERNATIONAL SANITARY REGULATIONS

1969-si ildə Dünya Səhiyyə Təşkilatının 32-ci Assambleyasında qəbul edilmişdir. Karantin və digər yoluxucu xəstəliklərin gətirilməsindən və yayılmasından dövlət ərazisinin müdafiəsinə yönəldilmiş kompleks normalardan ibarətdir. Beynəlxalq sanitariya qaydalarına əsasən gəmi kapitanı sanitariya hakimiyyət orqanlarına dəniz sanitariya bəyannaməsini təqdim etməlidir; bəyannamədə gəmidə deratizasiyanın nə zaman aparıldığı, sərnişinlərin və gəmi heyəti üzvlərinin sayı, səfərin əvvəlindən gəminin daxil olduğu limanların siyahısı göstərilir, habelə səfər zamanı karantin xəstəlikləri ilə xəstələnmə hallarının olub-olmaması, xəstələrin mövcudluğu barədə suallara cavab verilir. Limana gələn bütün gəmilər, gəmidə deratizasiyanın aparıldığı və ya gəminin deratizasiyadan azad edilməsi barədə Beynəlxalq sanitariya qaydalarının 54-cü maddəsinə müvafiq olaraq verilən sertifikatla malik olmalıdır. Gəmi, sanitariya hakimiyyət orqanları tərəfindən ona sərbəst praktika və bunun üçün müvafiq şəhadətnamənin verildiyi ana qədər, təcrid olunmuş vəziyyətdə qalır.

(Davamı var)

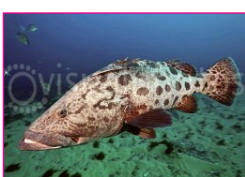
## Ölü dənizin qəsdinə durublar?



Son yüzillikdə Ölü dənizin təbii resurslarından yüksələn sürətlə istifadə edilir. Mineralların sənaye üsulu ilə çıxarılması və dənizə tökülən çay qollarının 80 faizindən istifadə su sükurlarının səviyyəsinin aşağı düşməsi ilə nəticələnib. Son yüz ildə suyun səviyyəsi 25 metr aşağı enib və dağıdıcı proses hələ təzə başlayır. Bu gün dənizin səviyyəsi ildə orta hesabla 1 m aşağı düşür.

1977-ci ildə quruma səbəbindən dəniz iki - şimal və cənub hissəyə bölünmüşdü. Cənub hissə mineralogiya zavodlarının nəzarəti altındadır. Bu zavodlar brom, kalium xlorid və digər mineralların çıxarılması ilə məşğuldur. Duzların kristallaşması buxarlanma vasitəsilə yerinə yeti-

rilir. Bu məqsədlər üçün cənub hissə bir-birilə əlaqədə olan hovuzlar sistemə çevrilib. Beləliklə, Ölü dənizdə suyun təbii dövretmə prosesi pozulub.



## 5 il susuz yaşayır

Afrikada yemək və su olmadan 5 il yaşaya bilən balıq tapılıb.

"Terra" teleradio kampaniyası xəbər verir ki, balıq əlverişsiz vəziyyətə düşəndə, sadəcə yuxuya gedir və ətrafında şirin su olmayana qədər oyanmır.

Müəyyən edilib ki, balıq 5 ilədək fəaliyyətsiz qala bilər. Canlıny heyvətə qabiliyyəti elm üçün maraq kəşb edib. Alimlər kritik vəziyyətlərdə insanın həyat fəaliyyətinin dayandırılmasının mümkünlüyünü öyrənmək məqsədilə balıq üzərində araşdırmaya başlayıblar.

## Qılnc balıq gəmi kapitanını öldürüb

Havay adalarında könlündən qılnc balığın keçməsi kapitanın ölümü ilə nəticələnib. Xarici KİV-lərin yaydığı məlumata görə, bədbəxt hadisə kapitan qılnc balığı tutmaq istəyərkən baş verib.

Belə ki, qılnc balığı görün 47 yaşlı Randi Lleyns suya tullanıb və nizəli ov silahı ilə balığı vurub. Qılnc balıq çabalayarkən kapitanın sinəsindən ağır yaralayılıb.

R. Lleyns dərhal xəstəxanaya çatdırılsa da, təəssüf ki, həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Kapitan aldığı yaralardan xəstəxanada dünyasını dəyişib.

Tahir DADAŞOV





## YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

- ✦ İş adamın cövhəri olsa da, bir neçə yerə işləmək yaxşı deyil.
- ✦ Özümü çox uzaqgörən saymıram. Amma nədənsə əksər proqnozlarım doğru çıxır. Məsələn, demişəm yaltaqdan sədəqət, riyakardan mərdlik, xəbisdən nəciblik gözləməyə dəyməz. Deyər?
- ✦ Satqınlıqdan qazananlar insanlıqdan birə-min itirlər.
- ✦ Mən heç kəsi adam olmağa çağdırmıram. Ən azı ona görə ki, saqqalım yoxdur.
- ✦ Peşəkar yaltaqlara baxanda təzələrin heç bir perspektivi yoxdur.
- ✦ Yalanın bu gün əlindən tutduğuna çox bel bağlama, sabah eyni qayda ilə sənə vuracağı badalağı düşün.
- ✦ Başına qaxınc ola biləcək heç nə etmə. Yoxsa dəbilqenin də köməyi olmaz.
- ✦ Lazım olanda dostun qardaşına, qardaşın dostuna çevrilməyib, deməli, nə dostun var, nə qardaşın.
- ✦ Mənim ayıdan küsməyə haqqım yoxdur. Ayı hardan bilsin ki, mən yaxşı adamam.
- ✦ Kəndli balası olsam da, heç vaxt, hətta soyuqdan tir-tir əsəndə də heç kimin ipinin üstünə odun yığmadım.
- ✦ Mənim vəzifəmin başqalarının ağı ilə nə bağlılığı var? Məsələn, məni vəzifədən çıxaran kimi, özünü mənəndən ağıllı sayanların sayı da artıb.
- ✦ Maraqlıdır, həmişə mənə atmaq fikrində olanlar məni atmaq fikrində olanlardan qat-qat çox olub.
- ✦ Hamı vaxt itirir, sonda vaxt hamını itirir.
- ✦ İt insanın sədəqətli dostu olduğu üçün it günündə yaşayır?
- ✦ Ağlamaq yaxşı şey olmasa da, bir az da yetim-yesirə ağlamaq lazımdır.
- ✦ Danışanda deyir heç nəyim yoxdur, içəndə isə hər şeyi itirir.
- ✦ Vəzifədən yaxşı rentgen yoxdur. Adamın bütün içini göstərir.

- ✦ Ağız açılmaz adam olmayanlar da elə bilirlər ki, heç nəyə ehtiyacım olmadığı üçün ağız açmıram.
- ✦ Nəzərə alsaq ki, başımı kəsməyə hazır olanlar çoxdur, deməli ən qiymətli şey elə başımdır.
- ✦ Sən hansı yolla gedirsən get, mən 8-ci kilometrə getməliyəm.
- ✦ Cənnətə gedən yol hər axşam öz evinə aparən yoldan keçir.
- ✦ Mələk donu geyinmək həmişə dəb olub?
- ✦ Yalanın böyüyü-küçüyü olsa da, həqiqət həmişə bir boyda olur.
- ✦ Yalanın zamanı da pisdır, zamanın yalanı da.
- ✦ Həqiqət mənimçün Allah kimidir. Üzünü heç vaxt görmədim...
- ✦ Adamları tanımağımın bir səbəbi də odur ki, bəziləri özlərini böyüklərin yanında "adam kimi", mənim kimi kasıb-küsubun yanında isə olduqları kimi aparırlar.

Rasif TAHİROV

## "DƏNİZ"İN GÜLLÜŞ PƏYİ

- Səhərlər işə getməyə heç həvəsim olmur.
- Bəs işdən evə qayıtmağa necə?
- İşdə həvəs qoyurlar ki?!
- \*\*\*
- Dünyada ən çox kimə inanırsan?
- Elələri də var?
- \*\*\*
- Bir istəyinin yerinə yetirilməyini vəd etsələr, nə arzu edərdin?
- Bütün arzularımın yerinə yetirilməsini.
- \*\*\*
- Sənə elə gəlmirmi ki, yaxşı adamların sayı azalır.
- Yox, sadəcə pis adamların sayı sürətlə artır.

- \*\*\*
- Pis adamların olmadığı yer tanıyırsan?
- Hələ kəşf edilməyib.
- \*\*\*
- Cənnət çox uzaqdadır?
- Niyə soruşursan?
- Yəqin çox uzaqda olduğu üçün heç kəs getmək istəmir.
- \*\*\*
- Səhhətin qaydasındadır?
- Nə olub ki?
- Heç, son vaxtlar səni çox tərifləyirlər.
- Bunda pis nə var ki?
- Bilmirsən ki, bizdə adətən adamı ya sağalmaz xəstəliyə düşür olanda, ya da öləndən sonra tərifləyirlər?!

- \*\*\*
- Arvadımı kim özündən çıxarmışdı? Kimə deyirdi cəhənnəmə gedəsən?
- Mənə.
- Get də, onsuz da nə vaxtsa gedəcəyini yerə göndərir.
- \*\*\*
- Qonşunun vəzifəsini böyüdüblər?
- Nədən bildin?
- Arvadının ədasından.
- \*\*\*
- İşlərin necə gedir?
- Dünənə nisbətən çox pis.
- Eybi yox. Yəqin sabaha görə çox yaxşıdır.

Rasif TAHİROV

## "Qu quşları" suyun keyfiyyətini yoxlayacaq

Sinqapurda robot qu quşunun köməyi ilə yerli su hövzələrində suyun keyfiyyətinə nəzarət ediləcək. "Naked-science.ru" saytı xəbər verir ki, bu mexanizmin ideyasını tədqiqatçılar hələ altı il əvvəl fikirləşiblər.



Əvvəlcə onlar sualtı cihazlar hazırlamaq istəyiblər, lakin Sinqapur Milli Universitetinin laboratoriyası müdiri Mandar Çaytre daha asan üsul seçib. O, üzən robotlar hazırlamağı təklif edib. Elektron qu quşu mobil cihazlar və GPS ötürücüləri ilə təchiz olunub. Qu quşu sutka boyunca məlumat ötürür, həmçinin suyun kimyəvi tərkibi barədə informasiya və laboratoriyada tədqiq olunmaq üçün nümunə toplayır. Gələcəkdə robot quş suları yoxlamaq üçün ölkənin şimal hissəsinə göndəriləcək.

## Ayranın faydası çoxdur

Ayran qədim sərinləşdirici içkilərdən biridir. Ayranın nə qədər faydalı olduğunu isə çox az adam bilir.

Ayran kalsium, kalium və zülalla olduqca zəngindir. A, B12, D, B2 və B6 vitaminləri ilə də faydalıdır. Heç bir mənfi təsiri olmayan nadir içkilərdəndir. Ayranı əhəmiyyətli edən onda qatıq bakteriyalarının olmasıdır. B vitamini çatışmazlığı depressiyaya yol açır. Ayran içməklə depressiyadan qurtulmaq mümkündür. Bazar ertəsi sindromu yaşayırsınızsa, yuxusuzluq probleminiz varsa, gözaltı qaramalar sizi narahat edirsə, hətta qan azlığınız varsa, ayran için. Çünki bu xəstəliklərin əsasında B və B12 vitamin çatışmazlığı durur. Ayran B və B12 vitaminləri ilə zəngin olduğundan, sizə çox yaxşı təsir edəcək. Ayran elektrolit baxımından da zəngin içki növüdür. Bağırsaqların nizamlı işini təmin edir. Əgər həzm sisteminizdə problem varsa, ayranın müalicəvi təsiri malik olduğunu unutmayın və mütləq gündə 1 stəkan için.



## Ariqlamaq istəyirsinizsə...

D vitaminli qidaların qəbulu artıq çəkiddən əziyyət çəkən insanlara yardımçı olur. Sözsüz ki, əgər bu insanlarda D vitamini çatışmazlığı varsa. Rusiya KİV-lərinin məlumatına görə, D vitamini çatışmazlığı orqanizmdə piylənmə təhlükəsi yaradır. Milan Universitetinin alimlərinin araşdırmasından məlum olub ki, D vitamini çatışmazlığından əziyyət çəkən adamlar artıq çəki problemi ilə üzləşirlər. Bu vitaminlə problemləri olmayan adamlar isə artıq çəkiddən uzaqdırlar. Bu nəticəyə gəlmək üçün alimlər 400 nəfər könüllünü tədqiqata cəlb ediblər. Onları üç qrupa bölüblər. İlk qrupda olanlar heç bir qida əlavəsi qəbul etməyiblər. İkincilər ay ərzində 25 porsiya D vitamini qəbul ediblər. Üçüncülərin porsiyası isə 100 olub.

Hər üç qrupda olanlar balanslaşdırılmış az kalorili yeməklərlə qidalanıblar. 6 aydan sonra üçüncü qrupdan olan insanların orqanizmində D vitamini optimal səviyyəyə çatıb. Bununla belə, artıq çəki prob-



lemnin aradan qalxması istiqamətində D vitamini əlavəsi qəbul edən digər qrupda da ariqlayanlar olub. İkinci qrupda orta çəki salma miqdarı 3.8 kq olduğu halda, üçüncü qrupdan olan insanlar orta hesabla 5.4 kq çəki atıblar. Xatırladaq ki, D vitamini günəş şüası vasitəsi ilə orqanizmə daxil olur.

Tahir DADAŞOV



**BAŞ REDAKTOR**  
Rasif İman oğlu  
TAHİROV

**ÜNVANIMIZ:**  
AZ 1003, Bakı şəhəri,  
Xanlar küçəsi, 22  
**TELEFONLARIMIZ**  
Baş redaktor  
(050) 670-33-76,  
Redaktor  
(070) 252-39-02

**Qəzetin təsisçisi**  
"Azərbaycan  
Xəzər Dəniz  
Gəmiçiliyi"  
Qapalı Səhmdar  
Cəmiyyətidir

Qəzet "Dəniz"  
qəzetinin kompyuter  
mərkəzində yığılmış,  
səhifələnmiş və  
"OL" MMC-də  
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271  
Sayı 2000  
Sifariş 97